

Asia: STM070:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 15 ja 20 §:n muuttamisesta sekä 20 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Henkilöstön mitoittaminen

Vastaako esitysluonnoksessa ehdotettu määrittely mitoittamiseen laskettavista henkilöstöryhmistä asiakkaiden ja toiminnan tarpeita?

Ikäällä henkilöllä on iästä ja toimintakyvystä riippumatta oltava mahdollisuus elää omanlaista hyvää elämää sekä toteuttaa omia valintojaan. Tästä johtuen on erittäin tärkeää, että henkilöstörakenne on monipuolinen ja vastaa asiakaskunnan palveluntarpeeseen sekä hyvän elämän edellytysten luomiseen. Näkemyksemme mukaan lakiluonnoksen perusteluosassa mainitut ammattiryhmät tukevat hyvän elämän edellytysten mahdollistamista.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että henkilöstön työnjakoa selkiytetään muun muassa tukipalvelujen osalta. Onko esitysluonnoksessa ehdotettu työnjako välittömän asiakastyön ja välillisen tukipalvelutyön osalta asianmukainen vai olisiko sitä tarpeen muuttaa jollakin tavoin?

Lakiluonnokseen on kirjattu selkeästi välittömän ja välillisen asiakastyön jaot. Tehostetussa palveluasumisessa asuu jo nyt merkittävässä määrin muistisairaita ikääntyneitä. Tästä syystä on perusteltua huomioida se, että heidän hyvän elämän edellytyksiä luodaan ja tuetaan siten, että henkilöstö avustaa heitä arkisissa asioissa. Näihin kuuluvat mm. pienet kodinhoidolliset tehtävät, jotka tukevat asukkaan fyysisiä, psyykkisiä ja kognitiivisia taitoja. Tästä syystä mm. hoiva-avustajien määrää ei tulisi liikaa rajata yksiköissä.

Kotihoidon osalta välillisen ja välittömän työn määritelmä ei ole yhtä selkeä. Kaikki kotihoidon asiakkaan luona tehtävä työ on pääsääntöisesti välitöntä asiakastyötä. Luonnollisesti mm. lääkehoitoon liittyvät tehtävät kuuluvat ammattikoulutetulle henkilöstölle.

Kertooko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus luotettavalla tavalla mitoituksen toteutumisesta?

Mitoituksen laskentatapa pitää olla erittäin selkeä. Tällä hetkellä tietotekniset ratkaisut eivät välttämättä tue suunnittelua siltä osin, kun mitoitukseen lasketaan vain osa tietyn työntekijän työpanoksesta. Laskenta vaatii näkemyksemme mukaan tällä hetkellä runsaasti käsityötä. Tällä hetkellä toimintakykymittareiden tietoa ei saa kytkettyä työvuorosuunnitteluun ja yksiköiden osalta toiminnanohjausjärjestelmät ovat puutteelliset. Välillisen työn osuuteen tarvitaan oma seuranta.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus mielestänne käytännössä toimiva?

Tällä hetkellä käytössä olevat järjestelmät eivät tue laskentaa. Tämä johtaa hallinnollisen työn lisääntymiseen.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu siirtymäaika näkemyksenne mukaan sopiva 0,7 mitoituksen toteuttamiseen?

Alustavien laskelmien mukaan Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän osalta kustannusvaikutus on vuositasolla vähintään 12 M€. Tällä hetkellä kuntien taloudellinen tilanne ei kestä kustannustason nousua ilman, että kustannukset on huomioitu kokonaisuudessaan valtionosuuksissa.

Päijät-Hämeessä on jo nyt merkittävä pula hoitohenkilökunnasta. Toteutumisen haasteena on ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus. Riski on myös se, että ammattitaitoinen henkilöstö siirtyy kotiin vietävistä palveluista tehostettuun palveluasumiseen. Koulutusmäärien lisääminen on välttämätöntä. Riskinä nähdään kuitenkin se, ettei koulutukseen saada riittävästi ammattiin sitoutuneita ja soveltuvia henkilöitä.

Miten riittävä henkilöstön saatavuus voidaan turvata?

Keskeistä on edelleen kehittää palvelurakenteita siten, että ennakoivat palvelut korostuvat ja raskaiden palvelujen määrä suhteessa vähenee. Hoiva-avustajien määrää tulee kasvattaa merkittävästi.

Toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) kansallinen arviointi- ja seurantamittaristo

Mitä RAI:n käyttöön otossa tulee ottaa huomioon?

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän alueella RAI on käytössä sekä oman että yksityisen palvelutuotannon osalla. RAI:n käyttöön otossa tulee kiinnittää erityistä huomioita koulutukseen.

Miten näkemyksenne mukaan RAI-järjestelmän kautta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää palvelujen järjestämisessä ja/tai tuotannossa?

RAI on erinomainen toimintakykymittari. RAI tietoja voidaan hyödyntää palvelujärjestelmän kehittämisessä, tiedolla johtamisessa ja resurssien allokoinnissa.

Sisältyykö RAI:n käyttöön joitakin riskejä tai haasteita?

Valtakunnallisesti riskinä on se, että järjestelmä ei ole kattavasti käytössä. Käyttöönotto vaatii aikaa ja taloudellisia resursseja.

RAI:n tekeminen on syytä kytkeä välittömään työaikaan siten, että hoitaja täyttää järjestelmän tiedot asiakkaan luona siltä osin, kun se on mahdollista.

Onko mielestänne olemassa jokin muu / joitakin muita mittaristoja, jotka vastaisivat asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) arviointiin ja seurantaan paremmin kuin RAI-mittaristo?

Tiedossamme ei ole kattavampaa mittaristoa

Muita huomioita

Mitä muuta haluatte tuoda esiin?

Ikääntyneiden osalta painopiste on ollut jo pitkään kotiin vietävissä ja ennakoivissa palveluissa. Kotiin vietävien palvelujen kohdalla kannamme huolta henkilöstön saatavuudesta. Nyt lakiin esitetyt kirjaukset 0,7 mitoituksesta tehostettuun palveluasumiseen johtaa todennäköisesti tilanteeseen, jossa henkilöstö hakeutuu työhön asumispalveluihin kotihoidon sijaan. Kun henkilöstömäärää joudutaan kokonaisuutenaan lisäämään työvoimapulan tilanteessa, ajautuu kotihoito todennäköisesti nopeasti toiminnalliseen kriisiin.

Lakimuutosesitys johtaa siihen, että tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon määrä vähenee entisestään ja tilalle tulee kevyempiä palvelumuotoja.

Päijät-Hämeen osalta toteamme, että kuntien taloudellinen tilanne on erittäin haastava. Palelurakennemuutoksia on tehty ja tehdään edelleen siten, että kevyempiä palvelumuotoja kehitetään. Kuntien maksukyvyyn osalta voidaan todeta, että nyt esitettävät muutokset vaativat täyskatteisen valtionosuuden.

Rautiainen Ismo
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä

Olkkonen-Nikula Anu
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä